

Halotti beszédek. 7 485

Yel. 47 1022

KNY-13-
02567

HONOR SEPULCHRI

EXCELLENTISSIMI, ILLUSTRISSIMI,

REVERENDISSIMI

DOMINI WESZPRIMIENSIIUM EPISCOPI

D O M I N I

JOSEPHI BAJZÁTH

DE PÉSZAK &c. &c. &c.

Anno 1802. Die 24. Febr. Defuncti.

A D O R N A T U S

P E R

FRANCISCUM NAGY

CANONICUM WESZPRIMIENSEM.

WESZPRIMII

Typis Michaelis Sammer. 1802.

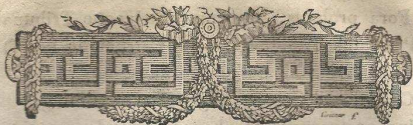
10 17

*Laudari renuit. Non illaudatus abibit,
Qui Magnus parvo conditur in tumulo.
Esse laudandum: talem non velle videri, at
Vivere: magnanimae copia laudis erit.*

KNY-19-02567

Non oculos, non tolle manus:

Advortito mentem:

Et festinatum

Sistè, Viator, iter!

HaC stratVs parVa baIzàth reqViesCIt In Vrna,
MagnVs apVD pLVres, parVVs at Ipse sIbL
Februa sexta cui lucem dedit: abstulit auras
Vitales Februi bis duodena dies a)
Cui toga jam puero sumpta est: pulchrumque sacro
Ab chartis Calamo contigit Officium b)
Mox data Collegii Pisonii Stalla; Sacraeque
Sancta juventutis credita cura fuit c)
Ad Latus inde sui sumptus Primatis, et Aulam
Collegii Socius Strigoniensis erat. d)
Gessit ubi Dominas Fratrum pro Nomine curas,
Communi jussus velificare Rei. e)

Ad

Ad Fora prolatus, Magnum Patriaeque Tribunal,
Praelatus Tabulae, lingua Patrumque fuit f)
Sanctius Augustae porro translatus ad Aulae
Consilium: Causas Regis ad Ora tulit g)
Ordine post census Stephaneo: Grande gerebat
Hungarici alternum Chartophilacis onus. h)
Et fuit Augustae Regnanti Dexterâ: quando
Tortilis, aut Sacrae molis agebat opus, i)
Weszprimiensis ab hinc tulit Illum mitra; per annos
Quinques quinque Sacrum Praesul arabat Agrum
Lapsa struens, exsucca rigans, male nata revellens,
Germine proficuum faxit ut esse solum.
Excoluitque pio dotatum faenore: multos
Victuraeque dies Horrea struxit opis. k)
Hac tamen Insignis Decorum Compage: volebat
Componi Magnus paupere Praesul humo.
Humanum reputans; non Carcer ut: Atria verum
Ejus adornentur, quae sit habenda Domus. l)
Hinc ebur, aut marmor, lapis, aut alabastra sepulchro
Non data sunt circum, nec feretrâle decus.
Non Genii flentes, nec littera caesa metallis,
Æmula pyramidum non premit Ossa strues.
Nam monumenta sibi sua per Benefacta paravit,
Weszprimii semper vivet in ore Gregis.

Qui

Qui sua, dum vixit, non ut sua censuit: una
Dives, quam pressis ferre solebat, ope.
Qui quod habere datum, dedit ante rogamen: eadem
Composuit cumulos, distribuitque manu.
Et daret ut Creber, vel pluribus: ipsa futuris
Semina temporibus plus paritura dedit m)
Plurima propitio sacretur ut Hostia Coelo,
Et plures tollant pignus ad asira manus.
Occursus hilares inter non laetior unquam,
Quam dum facta pio pignora sine dedit n)

Annus Ei super Octvagina, Tertius ibat,
Lustra tot & Patriae vixit, & Ecclesiae.
Consultos inter Patriae, Magnosque Catones
Inter habebatur, Fatidicosve Senes.
Venit ubi quando percontans Causa loquendi,
Fimbria mota procul, Res iit ore senis.
Nucleus effractus, rhombis excussa medulla,
Non cutis, aut cortex verba fuere Seni,
Quae privata domi nos novimus: Arbiter una
Plus vice considens patria Gemma fuit.
Ecclesiae justos semper tutatus Honores,
Ut Phinees zelo, sic prece Moyses erat.
Hinc Delegatus Iudex ab Sede Quirini,
Hocce vices tenuit tempore, Roma, Tuas o)
Sic

Sic Primatis Eum sunt Jura Sequata: priusque
Sponte recusati gessit Honoris onus. p)

Quale Domi Pastoris opus constantior egit?

Patrem quod totum sensit Ovile, liquet.

Auxilium sobriis quae non sumpsisset ab annis

Pars Djaecesano nulla sub orbe fuit.

Nobilitas *mutuo, mutvato* pauper, & aeger

Cum populo Mystes carpsit ab aere penum. q)

Tecta, cibum, fundos, doctrinarumque licaeum

Junior ex Ejus munere Clerus habet. r)

Emeritus vitam, famulatum, pharmaca, vestem,

Et sene tranquillos pro statione lares s)

Templa, scholae, Parochi, sparsi per rura Magistri,

Aut aetate senex, aut pudibundus inops,

Orphanus, aegrotus, vel convertita popellus

In pluitante suum parte juvamen habent.

Sponsa Cathedralis quantam jam prendidit arrham?

Quantave nunc viduae Dos numerata manet?

Addit extremis Tabulis dipondia. Rivi

Qui fuerant, aucto littore Flumen erunt. t)

Nomina si centum quis nominet indiga: carpet

Ex bene-di-du-cto quodlibet amne Bonum u)

Quae tamen inter tot Benefacta modestia? quantus,
Ne, quod agit Biffrons efferat aura metus?
Dextera quod fecit, voluit nescire sinistram,
Et vel condicto munus ab ore premi.
Esse sub arcano, non commigrare per urbes,
Et Benefactoris nomina nube tegi.
Odit ventosas facti pro testibus auras,
Atque *novellares* in pia gesta *tubas*.
Cognitus Ipse sibi, Famae non serviit. Inde
Est visus multis alter, & alter erat.
Scilicet: ut fulvo turgentes aere sagenae
Impingunt oculis, non radiant vacuae:
Sic Praesul noster non nullis notus habendo,
Ignotus multis aes vacuando fuit.

Arguerant ditem foeti proventibus anni,
Auctaque cum stabili sobrietate penus.
Sed faciles, patulasque manus, vacuata per annos
Scriinia continuos, quis ve? quotus ve sciit?
Quis? quotus arcanos oculis, aut aure canales
Contigit? at per eos aurea vena pluit.
Aurea vena pluit: procul etjam ducta; locuples
Plura peregrinus per loca nummus iit v)
Pluribus adde locis sacras, quas condidit aedes,
Instruxitque magis, perpoliitque penu x)

Ad-

Adjice succisae nimium reparamina Sedis,
Et quae Praefuleis indidit aera Bonis y)
Quae data firmandis confinibus arma quot annis?
Ad Bona vel quantus Publica Census iit z)
Et quid cognata pactus pro stirpe? quid auri
Laudatae tulerant Caesaris ore preces? aa)
Nempe DEO postquam, communibus usibus, aequa
Cortalique gregi portio sacra fuit,
Ultima Cognatae subiit provisio Stirpis,
Conjunctaeque Patrum Sanguine Cura Domus,
Huc bene conveniunt Castrensia lucra: laborque,
Munus Honoratum, Sobrietasque parit. bb)
Taliter implevit quod Apostolus imperat: Ejus
Prospiciendo SUIS, jussa sequutus erat. cc)
Magnaque *Széchényi*, *Baháts*, & *Pazman* habebat
Nomina Pontificum pronumerata sibi.
Liuor edax, furor, os fluidum, mens laeva, cor aegrum
Non cessura sibi carpere dona solent.
Sic & Munificam Phaebe latratibus urgent,
Queis satur ab panso deperit ore bolus.
Arrigat ergo suas nunc aures Zoilus, & ambas
In laxata rotis ingerat ora manus.
Heus! sed & Exuviae sunt tantum hic Praesulis. Illas
Intulit Astris, quas Praesul habebat opes.

Judicium, gravitas, pietas, moderamen, honestas,
Provida mensque viri, Praesule digna Themis.
Perque suos distincta dies industria, mentis
Attamen excelsae fortis, & alta quies.
Collectae rerum rationes, promptus ad omnes
Muneris occursum, sollicitusque vigor.
Principibus laudata fides, consultus utrisque
Publico-privatis usibus auctor amor.
Inque tot adversis constans patientia rebus
Ac bene discretus pro grege, Rege labor.
Et fuga mundani per inania ludicra cultus,
Atque humilis plena cum *Dignitate* decor.
Collegio Fratrum descriptus sanctior ordo, &
Perpetuus nostra pro utilitate favor. dd)
Arcentur tumulo: memores Fastosque notabunt,
Hic non Antistes, sed tumulatur Homo.

Abstine Te lachrumis, ab questibus abstine! vita
Non cadit ille, cui spes melioris adest.
Ante mori didicit, quam dum moreretur. In horas
Vitae mortalis, perpetuaeque memor.
Furis ad adventum vigil, atque occurrere Sponso,
Et bene disposita promptus abire domo.
Aurea non animum tenuerunt vincula, non quas
Defossas Terris nullus haberet opes.

Has etenim dudum Caclorum in lucra locavit,
Exposuit mensis, deposuitque Polo.
Sarcina postremo nec erat servata: per annos
Tot quot ad extremum cingula sumpsit iter.
Liber ita Domini vigilabat ad ostia: multae
Et tulit accensa lampade noctis onus.

Utque vicens robur sensit languere: coacto
Collegio Fratrum, datque, petitque vale.
Commendatque pium Fraternalis amoris.
Et quae Discipulis Lex data: *Charitatem*
Fatus Apostolici sic post exempla Joannis,
Alter Apostolica voce Joannes erat.
Praemittens factis, quod haberent verba: nec unquam
Visus Apostolico dispar ab ungue Senex.
Omnibus hinc curis ad sola aeterna reductis
Ut pugil accinctus perstitit ire mori ee)
Ire mori terris, sed coelo vivere: nupto
Et fieri demum gratior Hospes *Agno*.
Vivere sic, pariterque mori, condique sepulchro,
Christiadum praeter nulla sophia docet.

Ergo Viator! abi: verumque edoctus: ab illo
Disce pie potius vivere, disce mori.

Exe-

Execrare novos (ventris theoremata, fines
Qui pecori similes dant, Hominique) sophos.
Utque scias caeno mersos haerere: superque
Signatum nobis Lumen abesse trochis.
Nosce Magisterium pravis de fructibus: unum
Invenies: pecudum vivere more, mori.

NOTULAE

Ad Carminum Illustrationem.

- a) Natus erat Anno 1720. Die 6-ta Februarii, mortuus 1802. 24-ta Mensis ejusdem Febr.
- b) Jam a puero Clero Strigoniensi adscriptus erat, Antiquissimi Seminarii. S. Regis Stephani Alumnus. Ubi absolutis studiis Presbyter ordinatus ad munus Cancellarii Officii Vicarialis Strigoniensis adsumptus fuit.
- c) Ex officii Vicarialis Cancellario factus Canonicus Poseniensis, Praefectum simul egit Cleri junioris in Seminario S. Emerici.
- d) Inde ad Latus, & Aulam Celsissimi quondam Primatis Comititis Nicolai Csáki translatus, & Canonicus Strigoniensis nominatus est.
- e) Capitularia Bona Strigoniensia, ut Gremialis Praefectus plena cum potestate administravit.
- f) Cum in negotio Illustrissimae Familiae Comitum Koháry ex Fidei Commissio Testamentario V. Capitulum Strigoniense Contingente, qua Deputatus Capitularis Viennae oocuparetur, propius, meliusque cognitus, & pene nescius ad I. Tabulam Regiam pro Praelato propositus, & promotus est, ubi in Alloquutionibus, & praesertim postea in anni 1764. Generalis Dietae Poseniensis Ablegationibus magnam pressae Facundiae laudem tulit.
- g) Post Comititia Anni 1764 Consiliarius, & Referendarius Aulicus ab Augusta Maria Theresia renunciatus est.

h) Equestris Ordinis S. Regis Stephani primo Crucem minorem, deinde Commendaturam accepit. Factus Pro-Cancellarius Regni, & Intimis Status Consiliariis cum peculiaris Beneplaciti Regii Significatione adnumeratus.

i) Quantæ admissiois & apud Regnantem, & apud Corregentem tunc Majestates fuerit, notum est Coætaneis. Inter cætera, quæ recensita Invidiam forte non effugerent, cum potestate, & Titulo Commissarii Regii ad Montem Pannoniæ, ad Universitatem tunc adhuc Tyrnaviensem, ad deducendam, & Budæ Collocandam Sancti Regis Stephani sacram Dexteram per Augustam Theresiam fuit Delegatus. Vide subjectum ad calcem Regiæ Contestationis Apographum. ff)

k) Per multifaria Capitalia Foundationis modo constituta, in futurum quoque Cleri, & gregis sui juvamen, quasi Conditoria quædam crexit.

l) Nullius vulgo accepti profani adparatûs, multo minus redundantis ex illo cuiuspiam Fascini fuit unquam amicus, mediocritate semper, & hac ad Sacerdotii decorum temperata contentus. De mausoleis, & ornatu sepulchri dicere solitus, male congruere ornamenta carceri.

m) Protestatus omne Datum optimum desursum a Patre communi veniens in commune debere effluere, plane anxius erat, tales ut canales instrueret, per quos sæpius, diutiusque Benefacta sua dimanarent.

n) Moris antiqui Severitas, & major in laboriosam solitudinem pro- pensio Hilari ipsi minus accepta fecerant. Si quando tamen hilariorum vultum, & gestum præferre visus est, id fere tum accidit, quando vacuatis ad pias intentiones oculis, quasi cantabat vacuus coram latrone viator.

o) Post Fata Eminentissimi Cardinális Primatis Josephi a Batthyán Rescripto Pontificio, ad preces Regnantis Angusti impetrato, delegatus Judex Appellationum in Partibus Constitutus est, & Causas aliquot ad audientiam suam deductas terminavit.

p) Hanc pulchram alternantium vicium conversionem optime notam habent Illi, qui arcanis Augustæ Aulæ Consilii propiores, Augustorum Principum, Mariæ Theresiæ, Josephi Secundi, & Francisci Secundi de Præsule nostro judicium, & destinationes odorari ex vicino potuerunt.

q) Manualibus, & promiscuis ostiariis Elemosinis non deerat quidem, sed propensior multo erat in id, ut nobilitatem dato lubenter mutuo aere, mutuato autem illo cito ad pias Intentiones Fundationales translato, paupertatem cleri, populi que sui gregis, per obvenientes Census annuos, menti suæ conformiter dispensandos juvaret.

r) Quanta Seminario S. Annae Cleri Junioris contulerit, alio Carmine ad natalem Ejus anno adhuc 1792 edito contestatum fuit: nunc post auctam abinde Illius munificentiam confitendum est, quod status modernus Seminarii cum vetere comparatus, Fundatorem in solidum debeat agnoscere. Sive Dotem, sive aedificationem, sive Fundum, & quam his adjecit, Stipendiatorum Professorum Nro. 4. Praefecti Spiritualis, Praefecti item Studiorum, Bibliothecae denique, & Missarum Stipendialium provisionem intuen- do.

s) Seminarium S. Pauli Emeritorum DD. Parochorum proponente, promovente, & perficiente Ipso, atque ex addita per Illum Congrua dotatione accepit exordium, adjectisque nunc ex Tetamento decem mille florenis plures potest, senio, labore morbo, vel fato miseros operarios quietem respectantes sustinere.

t) Ecclesiae Cathedrali mox in accessu Eppatus notabilem viginti, & amplius millium arham contulit, statum Ejus, quem visitatione Canonica compererat, miseratus. Inde choralis musica, & decentior illius Instructio provenerunt. Modo praeter Clenodia, & apparatus Pontificalem eidem Testamento transcriptum, quartae partis supermansurae substantiae Haeredem fecit, & quam primum cupro legendam disposuit. Pari ad alios quoque Titulos fundationales suos successura ex Testamento accessione.

u) Fundationes illius plures in Titulos dispertitae, ramos plus quam viginti continent, majoresque, ac vulgo credi posset, summas complectuntur. Omnes sub administrationem, & dispensationem V. Capituli Wetzprimiensis creditas, & cum solemnibus Juris formulis transcriptas, perque Illum Ipsum locis, quantum mortalia sinut, securis Collocatas: Eas praeter, quas Tabulis ultimis centum ultra millia adfurgentes, grandi cum Benefactorum accessione adjecit.

w) Domi cognatum optime, quod & extra Dioecesim ad loca dissita pulsatus precibus, jam annuam, jam extemporaneam charitatem exporrexerit, Cognatis praesertim ex Testamentali dispositione minus participantibus, & sexus faeminei successionem praeferebantibus,

x) Per Possessiones Dominii Episcopalis providebat sedulo, ut sibi Sacrae aedes vel desolatae, vel casu quolibet adstrictae forent, illae de novo conderentur, istae repararentur decenter. Omnes peno sacra infruxit. Parochis aliis novas aedes Parochiales erexit, aliis annua stabilia supplementa constituit. Sed & ludi magistros pro impendenda pauperum prolibus gratuita Institutione, addito Subsidio annuo nunc per Testamentum confirmato liberaliter honoravit.

y) In Episcopatum, post erectam Dioecesim Alba-Regalensem, & Sabariensem bona proventuum parte minutum successit. Nec eam Bonorum instructionem reperit, quae absque novis impendiis Talen-

lenta Domino promississet, unde multa in aedificia primum, deinde in oeconomiae cuiusvis promotionem impendere, ac Fundis ipsis credere compulsus est.

z) Toto Episcopatus sui tempore ad Titulum muniendorum Regni confinium annuos quatermille florenos, ad Titulum Generalis Cassae Parochorum alios quatuor mille florenos, in summa annuos octo mille florenos contulit. Quibus si occurrentium Diaetalium, Insurrectionalium, & precariorum subsidiorum, ac Symbolarum Impendia conjungantur, prodigio simile videri poterit, cum nulla unquam parte obligationi, existimationi, Decoroque suo defuerit, quomodo tamen Anlam suam in constanti uniformitate sustinere decenter, tam amplas Foundationes constituere liberaliter, providere Cognatis adeo affluenter suffecerit, sed hoc nimirum est, quod saeculi novaturientis illuminata Ratio non adsequitur, austera veteris moris, & simplex prudentia, sobrietate magistra praestitit, datoque manu palpabili exemplo: veterem Rigorem novae mollicitiei, & luxui praecellere docuit.

aa) Ab Regnante Augusto Bonum, & Dominium Péřzak in Comitatu Torontaliensi situm pro suis Cognatis poposcerat. Preces ejus ab Augusto laudatae, acceptae, & per singularem Beneplaciti Regii expressionem honorifice, elementerque auditaе fuerunt. Committit deinde Dominium Szent-György in Comitatu Alba-Regalensi magno profuso aere redemptum, & iisdem Cognatis masculini quidem sexus haereditarie, Faeminini vero Inscriptionaliter tantum per ultimas Tabulas addictum.

bb) Theologorum, & Canonistarum eliquata Sententia est: Bona studio, labore, parsimonia, munere extra-Beneficiali acquisita apud ipsos etiam Beneficiatos in Bonis quasi Castrensibus, liberae aequi-
rentis dispositioni subjectis deputari. Quae apud Praesulem nostrum tot annis honoratissima publica munia obeuntem, industriam
prae-

praeterea, & omni ex parte sobrium in quantum debuerint assurgere, non est difficilis conjecturae, vitae illius Encyclopediam textentibus.

cc) S. Pauli Apostoli verba sunt. *Qui suorum, & maxime domesticorum curam non habet, fidem negavit, & est Infideli deterior*, quae esto quidem & ad domesticos Fidei in una Ecclesia, & ad domesticos in una Patris Familias Familia pertrahi possint, semper tamen Cognatos, & sanguine junctos majore cum energia continent, quomodo ex hoc & altero loco *Honora Patrem tuum* S. Hieronymus arguebat Phariseos, qui cum neglectu, & despectu Parentum, atque Cognatorum munera Templo, & Altari offerenda crepabant. Quorsum certe Praesul noster, carni & sanguini caetera minus addictus, & in exempla plurium laudatissimorum Episcoporum Hungariae videtur respexisse.

dd) V. Capitulum Wetzprimiense Constitutiones suas mira prudentia, & suavi discretione digestas, prout & proventualium participationum modum, & ordinem, agente ipso Augusta Resolutione Regia confirmatum Illi refert in acceptis. Constantis autem ejus in emolumenta Capituli propensionis laudem, & gratiarum actionem absque nota ingratitudinis tacere non poterit.

ee) Praefectum Domini Episcopalis circa 10-am evoluti mensis Decembris ad se accersitum alloquutus ita est: Rem ut Dominalem pro usu, & Fructu optimo dirigeret, Sibi tamen ad iter aeternitatis jam Sarcinas colligenti, nihil de temporalibus, & transitoriis nunciaret, vel referret.

ff) Episco-

Episcopo Nostro Wefzprimiensi Josepho Bajzáth, Con-
siliario Nostro Actuali Intimo, & Ordinis S. Regis
Stephani Equiti.

(L. S.)

Schönbrunni 21-a Maii 1777.

Chare Episcope! ut Benignam complacentiam Nostram Ei-
dem pro fidelibus, quae in linea seu Ecclesiastica, seu
Politica, seu denique Juridica per complurium annorum
decursum, & signanter tempore gesti Vice-Cancellariatus
Officii Nostri Regii Hungarico-Aulici indefesso zelo, &
studio plena cum satisfactione nostra praestitit, servitius
in effectum demonstrare valeamus, Episcopatum Wefzpri-
miensem pro tunc recte vacantem, non ita pridem Eidem
Benigne quidem contulimus, & quia per hancce Ejusdem
Benignam consolationem memoratum Vice-Cancellariatus
Officium vacans redditum fuisset, in locum ipsius pro Vi-
ce-Cancellario Nostro Regio Hungarico-Aulico Comitem
Ludovicum Erdödy, antea Consiliarium Nostrum Regium
Hungarico-aeque Aulicum una clementer nominavimus;
cum interim subseque praeter Expectationem nostram eve-
nerit, quod Idem Neo-nominatus Vice-Cancellarius in adeo
gravem, & periculosum morbum inciderit, ut pro hic, &
nunc adhuc Officium hoc suum citra majus sanitatis suae
detrimentum continuare nullatenus possit, imo pro uberio-

*ri sui restitutione aliquot adhuc mensibus inevitabiliter
indigeat, hinc interea etiam servitio Nostro Altissimo pro-
spicere, & Comitem Cancellarium Nostrum Regium Hun-
garico-Aulicum a gravi hoc laborum ipsi incumbentium o-
nere tantisper sublevare cupientes, pro ea etiam, quam in
longiori Ejusdem penes Cancellariam Nostram Regiam Hun-
garico-Aulicam sibi comparata experientia locavimus, fi-
ducia Benignam voluntatem Nostram in eo defiximus, &
antelato quoque Comiti Cancellario Nostro Regio Hunga-
rico-Aulico notam reddidimus, ut Idem Episcopus eous-
que, donec servitii Nostri Altissimi ratio id exegerit, qua
Consiliarius Noster Actualis Intimus vices Vice-Cancella-
rii interim cum omni praevia activitate suppleat. Quam
proinde Benignam voluntatem Nostram Eidem Episcopo
pro sui directione clementer significandam esse duximus*

Maria Theresia mp.
